

Badanie diagnostyczne

umiejętności szczegółowych podstawy programowej
z geografii na poziomie rozszerzonym

Analizę oparto na Sprawozdaniach Centralnej Komisji Egzaminacyjnej w latach 2023 „nowa matura”, 2024, 2025.

W latach 2022/2023 i 2023/2024 egzamin maturalny z geografii został przeprowadzany na podstawie wymagań egzaminacyjnych określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 czerwca 2022 r.

W roku szkolnym 2024/2025 egzamin maturalny z geografii został przeprowadzany na podstawie wymagań podstawy programowej określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r.

Arkusz egzaminacyjny zawierał odpowiednio:
27 zadań otwartych i zamkniętych w roku 2023,
31 zadań w roku 2024 i 2025.

Zadania sprawdzały umiejętności ujęte w 9 obszarach
odnoszących się do wymagań ogólnych podstawy programowej:

- Analizowanie i wyjaśnianie zjawisk i procesów geograficznych oraz zróżnicowania przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego świata (II).
- Analizowanie, interpretacja i przetwarzanie informacji przedstawionych na mapach wykonanych z wykorzystaniem narzędzi GIS oraz znajomość zastosowania narzędzi GIS w analizie i prezentacji danych przestrzennych (III i X).
- Formułowanie twierdzeń o prawidłowościach dotyczących funkcjonowania środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego oraz wzajemnych zależności w systemie przyroda – człowiek – gospodarka (IV).
- Stawianie pytań, formułowanie i weryfikacja hipotez oraz proponowanie rozwiązań problemów dotyczących środowiska geograficznego (V).
- Kształtowanie umiejętności wieloaspektowego postrzegania przestrzeni i wyobraźni przestrzennej (VI).
- Waloryzowanie zjawisk i procesów przyrodniczych oraz wartościowanie zachowań i działalności człowieka w środowisku geograficznym (VII).
- Wykorzystywanie zdobytej wiedzy i umiejętności geograficznych w analizie i ocenie przemian przestrzeni geograficznej (VIII).
- Prognozowanie przemian zachodzących w środowisku przyrodniczym i społeczno-gospodarczym (IX).
- Analizowanie zjawisk i współzależności zachodzących w środowisku geograficznym z wykorzystaniem różnych map ogólnogeograficznych i tematycznych (XI).

Zadania, które osiągnęły 30% i poniżej:

2023	poziom wykonania %	woj. podlaskie %
Nr zad.		
1.4	26	24
1.5	23	24
8.3	22	22
10	18	19

2024	poziom wykonania %	woj. podlaskie %
Nr zad.		
4.1.	30	27
6	28	29
9	24	23
10.1	23	22
12.2	13	12
13	30	26
14.1	30	30
14.2	29	28
17	18	14
21	29	25
22		28
23		29
26.1		28
28	28	27
29.2		25
31.2	20	16

2025	poziom wykonania %	woj. podlaskie %
Nr zad		
2	28	25
5	5	3
6	11	9
9	21	16
10.1	23	17
11	21	24
13.1	23	22
13.3	26	18
14	18	13
17		29
27.2	16	13
27.3	29	23

Każde z powyższych zadań sprawdzało opanowanie kilku wymagań szczegółowych jednocześnie.

13.1	<p>I. Wiedza geograficzna</p> <p>3. Identyfikowanie sieci powiązań przyrodniczych [...] w przestrzeni geograficznej.</p> <p>II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce</p> <p>2. Analizowanie i wyjaśnianie zjawisk i procesów geograficznych oraz zróżnicowania przyrodniczego [...] świata.</p>	<p>I.7) Zdający identyfikuje zależności przyczynowo - skutkowe, funkcjonalne i czasowe między elementami przestrzeni geograficznej [...].</p> <p>III.6) Zdający rozpoznaje strefę klimatyczną i typ klimatu na podstawie rocznego przebiegu temperatury powietrza i sum opadów atmosferycznych.</p> <p>III.7) Zdający dostrzega prawidłowości w rozmieszczeniu zjawisk i procesów atmosferycznych.</p> <p>Zakres podstawowy</p> <p>I.5) Zdający interpretuje dane liczbowe przedstawione w postaci [...] wykresów.</p>
------	--	--

Wszystkie wymagania szczegółowe zostały zebrane w tabelach:

Wymagania szczegółowe zakres rozszerzony:

wymaganie	2023	2024	2025	Suma	
I.3	3	7	1	11	21
I.7			10	10	
II.2		2		2	2
III.2			1	1	6
III.5		1		1	
III.6		1	1	2	
III.7			2	2	
IV.4			1	1	1
V.1			1	1	7
V.4		1		1	
V.7	1	1	1	3	
V.8			1	1	
V.9			1	1	
X.1	1			1	1
XI.1		1		1	1
XIII.1		1	1	2	5
XIII.2			1	1	
XIII.3		1		1	
XIII.4		1		1	
XIV.2		1		1	3
XIV.4			2	2	
XVI.1		1	2	3	3
XIX.2		2		2	2
XX.2		1		1	1
XXII.3		1		1	1
XXIII.1		1		1	2
XXIII.2		1		1	

Wymagania szczegółowe zakres podstawowy:

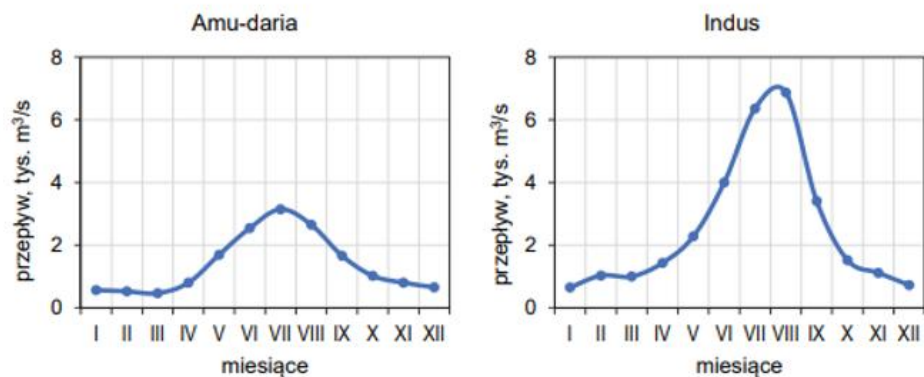
wymaganie	2023	2024	2025	Suma	
I.3	3	5	4	12	17
I.4	1	2		3	
I.5			2	2	
II.2		2		2	2
III.4			1	1	1
IV.3		1		1	2
IV.4			1	1	
V.1		1	1	2	5
V.3	2		1	3	
VII.1		1		1	3
VII.4		1		1	
VII.5	1			1	
VIII.6		1		1	1
X.3	1			1	1
XI.1		1		1	1
XIII.4		1	2	3	3
XIV.6	1			1	
XIV.7			1	1	

Np:

I.3 czyta i interpretuje treści różnych map, w tym topograficznych

Zadanie 10.

Na wykresach przedstawiono średnie miesięczne przepływy dwóch rzek w Azji – Amu-darii i Indusu – których górne odcinki znajdują się na obszarach o podobnej szerokości geograficznej. Ujścia tych rzek są położone w innych strefach klimatycznych. Fragmenty dorzeczy obu rzek leżą powyżej 7 000 m n.p.m.

Na podstawie: www.sage.nelson.wisc.edu

Zadanie 10.1. (0–2)

Indus jest rzeką o ustroju złożonym.

Przedstaw wspólne uwarunkowanie, które przyczynia się do wartości najwyższych przepływów Amu-darii i Indusu, oraz inne uwarunkowanie, które przyczynia się do wartości najwyższych przepływów tylko Indusu.

Wspólne uwarunkowanie wartości najwyższych przepływów:

.....

.....

Uwarunkowanie wartości najwyższych przepływów Indusu (inne niż wskazane powyżej):

.....

10.1	<p>I. Wiedza geograficzna</p> <p>3. Identyfikowanie sieci powiązań przyrodniczych [...] w przestrzeni geograficznej.</p> <p>II. Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce</p> <p>2. Analizowanie i wyjaśnianie zjawisk i procesów geograficznych oraz zróżnicowania przyrodniczego [...] świata.</p> <p>8. Wykorzystywanie zdobytej wiedzy i umiejętności geograficznych w analizie [...] przemian przestrzeni geograficznej.</p>	<p>I.7) Zdający identyfikuje zależności przyczynowo - skutkowe, funkcjonalne i czasowe między elementami przestrzeni geograficznej [...].</p> <p>IV.4) Zdający [...] opisuje cechy ustrojów rzecznych [...].</p> <p>Zakres podstawowy</p> <p>I.5) Zdający interpretuje dane liczbowe przedstawione w postaci [...] wykresów.</p> <p>IV.4) Zdający wyjaśnia zróżnicowanie sieci rzecznej na Ziemi.</p>	23
------	---	--	----

Wybrane wymagania szczegółowe (z każdego zadania zostało wybrane jedno wymaganie szczegółowe, które najbardziej odzwierciedla treść zadania)

nr zadania	wymaganie rozszerzenie	wymaganie podstawowe	2023	2024	2025	suma
1.4	V.3		1			
1.5, 6.		V.3	1		1	2
8.3	X.1		1			
8.3		X.3	1			
10		XIV.6	1			
4.1, 27.3	XVI.1			1	1	2
4.1, 27.3		XIII.4		1	1	2
6., 9.	II.2			2		2
10.1, 13.1	III.6			1	1	2
12.2		IV.3		1		
13., 9.		V.1		1	1	2
14.1	XIII.1			1		
14.2	V.4			1		
17.		VIII.6		1		
21.	XXIII.2			1		
28.		XI.1		1		
31.2	XXIII.1			1		
2.		8. ogólne			1	
5.	V.9				1	
9.	V.8				1	
10.1	IV.4				1	
11.		XIV.7			1	
13.3	V.7				1	
14.,	III.2				1	
14., 27.2		III.4			1+1	2

zadania	wymaganie rozszerzenie	wymaganie podstawowe	2023	2024	2025	suma	
1.4	V.3		1				9
1.5, 6.		V.3	1		1	2	
13., 9.		V.1		1	1	2	
14.2	V.4			1			
5.	V.9				1		
9.	V.8				1		
13.3	V.7				1		
8.3	X.1		1				2
8.3		X.3	1				
10		XIV.6	1				2
11.		XIV.7			1		
4.1, 27.3	XVI.1			1	1	2	2
4.1, 27.3		XIII.4		1	1	2	3
14.1	XIII.1			1			
6., 9.	II.2			2		2	2
10.1, 13.1	III.6			1	1	2	5
14.,	III.2				1		
14., 27.2		III.4			1+1	2	
12.2		IV.3		1			2
10.1	IV.4				1		
17.		VIII.6		1			1
21.	XXIII.2			1			2
31.2	XXIII.1			1			
28.		XI.1		1			1
2.		8. ogólne			1		1

Zadania zostały pogrupowane poszczególnymi wymaganiami ogólnymi

Na czerwono zostały zaznaczone wymagania szczegółowe, które zostały wybrane do przećwiczenia z uczniami

Zostały wybrane następujące wymagana szczegółowe:

wymaganie szczegółowe	poziom	
V.3	pp.	V. Litosfera: związek budowy wnętrza Ziemi z tektoniką płyt litosfery, procesy wewnętrzne i zewnętrzne kształtujące powierzchnię Ziemi i ich skutki, skały. Uczeń: 3) charakteryzuje główne procesy zewnętrzne modelujące powierzchnię Ziemi (erozja, transport, akumulacja) oraz skutki rzeźbotwórczej działalności rzek, wiatru, lodowców górskich, lądolodu i mórz oraz wietrzenia;
V.1	pp.	V. Litosfera: związek budowy wnętrza Ziemi z tektoniką płyt litosfery, procesy wewnętrzne i zewnętrzne kształtujące powierzchnię Ziemi i ich skutki, skały. Uczeń: 1) wyjaśnia związek budowy wnętrza Ziemi z ruchem płyt litosfery i jego wpływ na genezę procesów endogenicznych;
V.3	pr. 2023	V. Dynamika procesów geologicznych i geomorfologicznych: najważniejsze wydarzenia w dziejach Ziemi, minerały, geneza i wykorzystanie skał, procesy rzeźbotwórcze i ich efekty (wietrzenie, erozja, transport, akumulacja, ruchy masowe), odkrywka geologiczna. Zdający: 3) klasyfikuje skały, przedstawia genezę skał magmowych, osadowych i przeobrażonych; 3) wyróżnia główne minerały skałotwórcze, klasyfikuje skały, przedstawia genezę skał magmowych, osadowych i przeobrażonych;
XVI.1	pr.	XVI. Elementy przestrzeni geograficznej i relacje między nimi we własnym regionie – badania i obserwacje terenowe. Uczeń: 1) wykorzystując dane pozyskane w trakcie badań terenowych, analizuje wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego lub usługowego na środowisko przyrodnicze, rynek pracy, jakość życia ludności i rozwój gospodarczy najbliższego otoczenia oraz przedstawia wyniki tych analiz w postaci prezentacji lub posteru;

XIII.4	pp.	XIII. Człowiek a środowisko geograficzne – konflikty interesów: wpływ działalności człowieka na atmosferę na przykładzie smogu, inwestycji hydrologicznych na środowisko geograficzne, rolnictwa, górnictwa i turystyki na środowisko geograficzne, transportu na warunki życia i degradację środowiska przyrodniczego, zagospodarowania miast i wsi na krajobraz kulturowy, konflikt interesów człowiek – środowisko, procesy rewitalizacji i działania proekologiczne. Uczeń: 4) wyjaśnia wpływ górnictwa na środowisko przyrodnicze na przykładzie odkrywkowych i głębinowych kopalni w Polsce i na świecie oraz dostrzega konieczność rekultywacji terenów pogórnich;
II.2	Pr.	II. Obserwacje astronomiczne i współczesne badania Wszechświata: wysokość górowania Słońca, wyznaczanie współrzędnych geograficznych, fazy Księżyca, zaćmienia Słońca i Księżyca, osiągnięcia badawcze w eksploracji Wszechświata. Uczeń: 2) wyznacza współrzędne geograficzne dowolnego punktu na powierzchni Ziemi na podstawie wysokości górowania Słońca w dniach równonocy i przesileń oraz obliczeń różnicy czasu słonecznego;
III.6	pr. 2024/2025	III. Dynamika procesów atmosferycznych: pionowa budowa atmosfery, zjawiska i procesy w atmosferze, przestrzenne zróżnicowanie elementów klimatu, strefy klimatyczne i typy klimatów. Uczeń: 6) dostrzega prawidłowości w rozmieszczeniu zjawisk i procesów atmosferycznych 6) rozpoznaje strefę klimatyczną i typ klimatu na podstawie rocznego przebiegu temperatury powietrza i sum opadów atmosferycznych;
III.4	pp.	III. Atmosfera: czynniki klimatotwórcze, rozkład temperatury powietrza, ciśnienia atmosferycznego i opadów, ogólna cyrkulacja atmosferyczna, mapa synoptyczna, strefy klimatyczne i typy klimatów. Uczeń: 4) analizuje mapę synoptyczną i zdjęcia satelitarne w celu przedstawienia aktualnego stanu i prognozy pogody;

Dziękujemy za uwagę
I zapraszamy do współpracy

Joanna Malinowska - nauczyciel konsultant PBAiSRE BCE
Bożena Stocka - doradca metodyczny CEN w Białymstoku